



Eğitimcilerin Sendikaya Katılım Amacı, Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılama Düzeyi

Educators' Union Participation Purpose, Expectations and the Level of Meeting Their Expectations

ÖZET

Araştırma çerçevesinde öncelikle sendikacılık ve sendikalizm kavramının tarihsel süreçte dünyada ve Türkiye'de ortaya çıkışı ve gelişimi ele alınmıştır. Sonraki aşamada sendikacılığın eğitim camiasına girişi ve geçirdiği süreç, değişim ve gelişmeler ele alınmıştır. Türkiye'de eğitim sendikacılığının doğuş ve gelişim aşamaları, farklılıkları, sınırlılıkları ve günümüze kadar yaşanan yasallaşma süreci incelenmektedir.

Bir örgütlenme aracı olarak ortaya çıkan sendikacılığın eğitimcilerin yaklaşık %69'unu bir araya getirmesi ve bu sayının 775.000 civarında olması, sendika üyelerine çeşitli sorular üzerinden anket yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçla hazırlanan görüşme formu kullanılarak 100 sendikalı eğitimciye ulaşılarak görüşleri alındı. Bu yorumlar analiz edildi ve sentezlendi. Amaç, Türkiye'deki eğitim sendikalarına üye eğitimcilerin sendika üyeliği hedefleri ile sendika üyeliğinden beklentileri ve bu beklentilerin karşılama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sendika üyelerinin beklentisi, sadece kişisel değil, eğitimsel ve toplumsal konularda da yenilikçi araştırma ve çalışmalar yapmak ve elde edilen sonuçları üyelerin yararına uygulamaktır.

Üyelerin, sendikalarının sadece bir isminin olması değil, aynı zamanda harekete geçmesi gerektiğine inandıkları, mesleki, ekonomik ve hukuki konularda daha aktif rol almaları gerektiğine inandıkları açıktır. Beklentileri karşılanan, talepleri karşılanan ve sendikaların tam katkı sağladığına inanan katılımcı sayısının azlığı, sendikaları üyelerine yönelik daha etkin çalışmaya zorluyor. Birlik üyelerinin beklentisi, sadece bireysel değil, eğitimsel ve toplumsal konularda da yenilikçi araştırma ve çalışmalar yapılması ve elde edilen sonuçların üyelerinin yararına uygulanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Beklenti, Katılım Hedefleri, Eğitimciler, Memnuniyet.

ABSTRACT

Within the framework of the research, first of all, the emergence and development of the concept of unionism and syndicalism in the historical process in the world and in Turkey is discussed. In the next stage, the entry of unionism into the education community and the process, changes and developments it went through were discussed. The birth and development stages of education unionism in Turkey, its differences, limitations and the legalization process until today are examined.

The fact that unionism, which emerged as an organizing tool, brings together approximately 69% of educators and this number is around 775,000, has led to the need to conduct a survey of union members on various questions. Using the interview form prepared for this purpose, 100 unionized educators were contacted and their opinions were received. These comments were analyzed and synthesized. The aim is to examine the relationship between the union membership goals of educators who are members of education unions in Turkey, their expectations from union membership, and the level of satisfaction of these expectations.

The expectation of union members is to conduct innovative research and studies not only on personal but also on educational and social issues and to apply the results obtained for the benefit of the members.

It is clear that members believe that their union should not only have a name, but also take action and take a more active role in professional, economic and legal matters. The small number of participants whose expectations are met, whose demands are met, and who believe that the union is making their full contribution, forces unions to work more effectively towards their members.

Keywords: Union, Expectations, Participation Goals, Educators, Satisfaction.

GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2018 Mayıs ayında açıkladığı sendika ve üye sayıları formuna göre Türkiye'de Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda faaliyet gösterip en az 1 üyesi bulunan sendika sayısı 35 tir. Bu faaliyet kolunda görev yapan toplam 1.115.703 işgörenen 774.221'inin herhangi bir sendikaya üyeliği bulunmaktadır. Üye olan bu büyük rakama ve 35 farklı sendika olmasına karşılık 341.482 kişinin hiçbir sendikaya üye olmaması da ciddi bir sayıya tekabül etmektedir. Bu çalışmada elde ettiğimiz veriler ile üyelerin memnuniyet veya memnuniyetsizlikleri hiçbir sendikaya üye olmayanların nedeni ile ilgili bizlere ipuçları verecektir.

Bu çalışmanın amacı, eğitim sendikası üyelerinin neden sendikaya üye olduklarını anlamak, sendikaya üye olduklarında beklentilerinin neler olduğunu ve sendikadan ne gibi beklentiler bulunduğunu belirlemek,

Sibel Özer¹

Hatun Yavuz²

Yasemin Sakman³

Ömer Kutlu⁴

Abdullah Kaya⁵

Fatma Çetin⁶

How to Cite This Article

Özer, S., Yavuz, H., Sakman, Y., Kutlu, Ö., Kaya, A., & Çetin, F. (2023).

"Eğitimcilerin Sendikaya Katılım Amacı, Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılama Düzeyi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(77): 5155-5166.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.73553>

Arrival: 10 September 2023

Published: 30 November 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

² Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

³ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

⁴ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

⁵ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

⁶ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

üyelerinin sendikadan ne gibi taleplerinin olduğunu belirlemek ve Talepleri varsa bu taleplerin karşılanması üyeleri ne ölçüde etkiliyor?

Tüm bunların yanı sıra üye geri bildirimleri aracılığıyla birliğin üyelerine daha fazla ne tür etkinlik ve aktiviteler sunabileceği de ortaya çıkarılabilir. Araştırma görüşme formatlarımız sayesinde üyelerin objektif unsurlarının-beklentilerinin-memnuniyet düzeylerinin yanı sıra üyelerinin bakış açısına göre sendikanın hayatta kalma hedeflerine olan yakınlık veya bağlılık düzeyleri hakkında bilgi edinmek mümkündür.

Sendika ve Sendikacılığın Ortaya Çıkışı

Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüğünde sendika, kelimenin tam anlamıyla "çalışanların veya işverenlerin çalışma, gelir, sosyal ve kültürel konulardaki çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla kurdukları sendika" olarak tanımlanmaktadır. (www.tdk.gov.tr).

Sendika kavramının diğer yorumları aşağıdadır: Sanayi devrimiyle birlikte sendika kelimesi İspanya, İtalya ve Fransa dışındaki Batı ülkelerinde "sendika" anlamına gelmiş, İngilizce (trade union) ve Almanca (gewerkschaft) kavramlardan sonra adlandırılmıştır.

İspanya, İtalya, Fransa, Türkiye gibi ülkeler "çalışan" kelimesine "çalışan" veya "işveren" kelimelerini ekleyerek "işçi-işveren sendikaları" oluşturmuşlardır. Mahiroullar (2011: 2). Jorgun'a göre sendika, işçilerin hak ve çıkarlarını koruyor. Sendika, sorunları çözmek amacıyla kurulmuş, işveren, devlet, siyasi parti gibi örgütlerden bağımsız bir örgüt olarak tanımlanmaktadır. Yorgunluk (2007: 40).

"Sendikalar işçilerin hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla kurdukları örgütlerdir (Koç, 2003: 9). Sendikaların vakıf ve derneklerden farkı, tüm çalışanları siyasi görüş, din, bölge, etnik köken, ana dil ve meslek ayrımı yapmadan bir araya getirmeye çalışmalarıdır, sanayi ve sendikanın yaptırım ve yaptırım hakkı vardır (Tabur 2004'ten alıntı: Demiryürek, 2008: 13).

Birlik kavramı çok eski çağlardan beri var olmasına rağmen günümüzdeki anlamı tamamen yenidir. Roma ve Yunan hukuk sistemlerinde bulunan "mütevelli heyeti" terimi, bir birliğin (yerin) temsil edilmesinden sorumlu olanları ifade eder. "Sendika" terimi, "mütevelli heyetinin" görevlerini ve bu fonksiyonların yerine getirilmesini ifade etmek için kullanılmaktadır (Işık, 1962: 73).

Aksu (1998: 24) birliği; karar verme sürecine katılmanın en etkili yolu olarak gördü ve sendikaların üyelerinin haklarını koruyan, toplumdaki barışı sağlayan ve demokrasinin temelini oluşturan kuruluşlar olduğunu söyledi. Ayrıca Fulmer (1983) sendikaların aşağıdaki işlevlerini belirtmektedir: Ücretleri artıran, çalışma koşullarını iyileştiren, işçilere ücretlerin ötesinde ek faydalar sağlayan, işçileri koruyan ve siyasi güçleri harekete geçiren (Aktaran: Aksu, 1998:).

Türkiye'de Sendikacılığın Ortaya Çıkışı ve Sendikalar

Doğu kültüründe örgütlü hak mücadelesi 10. yüzyılda Fütüvvet Ocakları ile başlamıştır: Türk Dil Kurumu'nda Fütüvvet kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır: "Dini sendika teşkilatı ve meslekleri, esnaf ve tüccarların sendikaları görülmektedir.

13. yüzyıldan bu yana" (www.tdk.gov.tr). Fütüvvet anlayışının en önemli özelliği kendisiyle barışık olmak ve yaşadığı çevreyle sağlıklı ilişkiler kurabilmektir. Ahilik teşkilatının temelini attı. Ahilik, misyonu Anadolu'daki köy ve kasabalarda yaşayanların siyasi, dini, ekonomik ve askeri sorunlarını çözmek, mal güvenliğini sağlamak ve ihtiyaçlarını kaliteli ve ucuz ürünlerle karşılamak olan bir kuruluştur.

Sendikaların sorunlara neden çözüm odaklı yaklaşıtlarını anlamak için bu aşamalara bakmak doğru bir yaklaşım olacaktır. Serinoğlu (2004: 6) Genel olarak sendikaların gelişmesi sanayinin gelişmesine ve işçi sayısının artmasına bağlıdır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda sanayileşmenin başarısızlığı sendikacılığın ortaya çıkışını da geciktirdi. Türkiye'de sanayileşmenin yavaş ve eksik olması nedeniyle sendikacılığın gelişimi sanayileşmiş ülkelere göre daha zayıftır. Osmanlı döneminde işçi örgütleri olmasına rağmen sendika örgütleri 1960'lı yıllara kadar Türkiye'nin ekonomik ve sosyal düzeninde rol oynamıyordu. (Yorgun, 2005: 138).

Türkiye'de ilk sendikal faaliyetler Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemine kadar uzanmaktadır. Özellikle 18. yüzyılın ikinci yarısında çalışma hayatı ağırlıklı olarak tezgah ve zanaatlara dayanıyordu.

Osmanlı ekonomisinin özerk ve geleneksel yapısı, 1839 Tanzimat reformlarıyla liberal bir yapıya dönüştürüldü; Endüstriyel işletmelere ve modern üretim biçimine sahip ilk fabrikalar bu dönemde kurulmuştur (Kağnıcıoğlu, 2004: 251).

Bu dönemde bilinen ilk işçi örgütü, 1871 yılında kurulan bir yardımlaşma derneği niteliğindeki Osmanlı İşçi Cemiyeti'dir.

İlk işçi örgütleri olarak nitelendirilen bu dernekler, 1871 yılında kurulmuştur. İşçilere yardım etmeyi amaçlayan hayır kurumları, sendikalar veya işçi örgütleri yerine. Daha sonra 1894 yılında Tophane fabrikası işçileri tarafından Osmanlı İşçi Cemiyeti adıyla kurulmuş, ancak bir yıl faaliyet gösterdikten sonra kapatılmıştır (Yorgun, 2005: 138-139).

1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanı Osmanlı Devleti'nde bir özgürlük ortamı yaratmış, büyük şehirlerde benzeri görülmemiş grevler ve işçi faaliyetleri yaşanmıştır (Kağnıcıoğlu, 2004: 251). Ülkemizde ilk kez 1908 yılında işçi ve memurlar "Anadolu-Bağdat Demiryolu Memurlarının Cemiyet-i Uhuvvetkarisi" adında bir teşkilat kurdular (Gül, 2007: 33).

1909 yılında Tatil-i Eşgal Kanunu ile ilk defa sendika sözcüğünden bahsedilmiştir. Fakat bu kanun sendikacılığı desteklemekten ziyade, sendikacılığın gelişmesini ve yaygınlaşmasını engelleyen en önemli faktörlerdendir. Çünkü bu kanun 2. Meşrutiyetin ilanından sonra hızlı bir şekilde başlayıp yaygınlaşan grev ve işçi hareketlerine tepki olarak çıkarılan ve sendikalaşmayı yasaklayıp, grev hakkını kısıtlamıştır. Bunu da grev hakkını yasal hale getirip fakat bireyselleştirerek yapmıştır.

Bu dönemden itibaren sendikalar şirket olarak varlığını sürdürmüştür. Bu süreç sendikal hareketlerin oluşmasına izin vermedi ve Kurtuluş Savaşı'na kadar devam etti. Kurtuluş Savaşı sonrasında sendikal faaliyetler yeniden başlamıştır (Kağnıcıoğlu, 2004; Kaynak, 1977; Yıldırım, 2007).

1924 Anayasası'nın 70.maddesinde toplanma ve dernek kurma hakkı tanınmıştır, Teali İşçi Dernekleri aynı yıl kurulmuştur. Çatısı altında birden fazla sendika bulunan dernek, 1925 yılında çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu'nun ardından 1927 yılında yasa dışı faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle kapatılmıştır (Kağnıcıoğlu, 2004; Uçkan, 2013).

Yabancı işverenlerin yukarıda da bahsettiğimiz gibi Osmanlı döneminden itibaren ortaya çıkan korumacı tutumuna ve işçilerin mağarayı kısmen korumalarına karşı tepkileri bastırmak amacıyla 1936 yılında 3008 sayılı ilk İş Kanunu çıkarılmıştır (Yorgun, 2007: 110). Ancak bu dönem fazla uzun sürmedi ve 1938 Dernekler Kanunu ile aile, cemaat, ırk, cinsiyet ve sınıf esasına göre dernek kurulamayacağı hükmü getirilerek örgütlenme hakkı kaldırıldı. Bunun sonucunda Cumhuriyetin ilk yıllarında sendikal hareket hem nicelik hem de nitelik bakımından çok sınırlı kalmış ve gelişmemiştir (Bingöl, 2003: 393).

1938 tarihli Cemiyetler Kanunu değiştirilerek, cemiyetlerin kurulmasında serbestlik esası kabul edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Dünya'da yaşanan değişim rüzgârları ülkemize de uğramış 1945 seçimleri ile çok partili sisteme geçilmiş ve Çalışma Bakanlığı kurulmuştur. Sendikalara ilişkin ilk yasal düzenleme olan "İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkındaki Kanun" 1947 yılında yürürlüğe girmiştir (Çelik, 2000: 306).

1961 Anayasası'nın 46. maddesinde "Çalışan ve emekçiler sendika ve sendika dernekleri kurma, serbestçe üye olma ve izinsiz olarak üyelikten çıkma hakkına sahiptir. Bu alanda çalışma yeterliliğine sahip olmayan memurların hakları kanunla düzenlenmiştir.

Bir başka deyişle, sendika kurma hakkı, işçi olsun, memur olsun, tüm işçilere anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

Bu gelişmelerle birlikte 274 Sayılı Sendika Kanunu ve toplu iş sözleşmesi Grev Kanunu kapsamında işçilere "grev ve toplu sözleşme hakkı"nın tanınmasıyla sendika üye sayısı arttı (Kağnıcıoğlu, 2004:252).

1970'lerden sonra yaşanan grev ve lokavt uygulamaları ve ideolojik esaslı sendikal bölünme ve eylemler çalışanların örgütlenmesinde olumsuz gelişmelere neden olmuştur. 12 Mart 1971 askeri müdahalesi ile sendikal faaliyetler kısıtlanmıştır. Halk oylamasıyla kabul edilmiş olan 1961 Anayasası demokrasi ve örgütlenme adına özelliklerini kaybetmiştir. Ülkenin yaşadığı bu süreç, 1971 yılından 1973 yılına kadar devam etmiştir (Yorgun, 2005:140).

20 Eylül 1971 tarih ve 1488 sayılı Kanunla 1961 Anayasası'nın 46. maddesinde yapılan değişiklikle "Çalışan ve işverenler önceden bildirimde bulunmaksızın sendika ve sendika kurma, serbestçe üye olma ve üyelikten çekilme hakkına sahiptir. Bu hakların kullanılmasına ilişkin şekil ve usuller kanunla düzenlenir. "Kanun, Devletin ülkesi ve devletiyle bütünlüğünü, milli güvenliğini, kamu düzenini ve genel olarak ahlakı korumak amacıyla sınırlamalar getirebilir. Metnin değiştirilmesiyle memurlara verilen yetkiler sınırlandırılmış; örgütsel faaliyetler dernekler aracılığıyla yürütülmektedir (Demiryürek, 2008: 40).

Türkiye'de sendikal hareketin 1946 sonrası gelişiminin genel tarihi değerlendirildiğinde, 1946-1960 yılları örgütlenme ve konsolidasyon dönemi, 1960-1980 yılları ise yeniden yapılanma, yapılaşma ve altın çağ dönemi olarak değerlendirilebilir. 1980'ler ve sonrası sendika yasakları, üye ve yetki kaybı dönemi. 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri müdahale sonrası ise, Türk sendikacılığı için tam anlamı ile gerilemiştir (Koç 1997; Yorgun, 2005).

Türkiye'de işçiler ve işçi örgütleri, 1961'den 1980'e kadar Anayasa kapsamında serbest piyasada kabul edilen 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun koruması altında gelişmiş olup, ülkenin sosyo-ekonomik ortamında göreceli bir söz konusudur (Işıklı, 1990; Özerkmen, 2003).

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra bazı sendikaların faaliyetleri yasaklanırken, bazı sendikaların faaliyetleri de sıkı bir şekilde kontrol edildi. Daha sonra hazırlanan ve halen yürürlükte olan 1982 Anayasası, bireysel sendikal hakların kapsamını “işçiler” ile sınırlamış; Devlet memurlarının sendika kurma, toplu sözleşme yapma ve grev haklarını açıkça tanıyan veya yasaklayan bir hüküm içermemektedir (Çınar, 2008: 30). Anayasaya göre 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu 1983 yılından itibaren yürürlükte dir (Ersinadım, 2001: 34).

Türk sendikal hareketi özellikle son yirmi yılda büyük ölçüde “kendi kabuğuna çekilme” eğiliminde olmuştur (Lordoğlu, 2004: 83). 1980'den 1983'e kadar sendikal faaliyetler yasaklanmış ve kısıtlanmış, 1984'ten 1990'a kadar sendikal kayıpları da içeren sendikal yeniden yapılanma ve çıkar mücadeleleri yaşanmıştır. 1990'dan 1995'e kadar olan dönem özellikle kamu sektöründe çatışmanın gerekli olduğu, 1995'ten sonra ise uzlaşma arayışlarının arttığı, küresel olduğu kadar yerel koşulların da örgütü olumsuz etkilediği bir dönem olarak görülebilir (Yorgun, 2005: 140).

1961 Anayasasınının 624 sayılı yasasının birinci maddesi ile kamu görevlilerine ilk defa sendika hakkı verilmesine rağmen, sendika kavramının açıkça tanımı yapılmamıştır sadece sendikaların hangi amaçlar doğrultusunda kurulacağını belirtmiştir.

“1982 Anayasasını takiben 1983 yılında kabul edilen 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 2. maddesine göre, “Ekonomik ve sosyal hak ve çıkarları korumak ve geliştirmek amacıyla kurulmuş tüzel kişiliğe sahip kuruluş” olarak tanımlanmıştır.

13 Kasım 1990 tarihinde ülkemizdeki ilk memur ve öğretmen sendikası olan Eğitim-İş'in kurulmasıyla. Memurların örgütsel hareketleri teşvik edilmiş, memurlar tarafından farklı faaliyet alanlarında memur dernekleri kurulmuş, aktif memurlar oluşturulmuştur (Erkılıç, 2007; Mahiroğulları, 2009; Yorgun, 2007).

Sendikalar 11 hizmet sektöründen oluşmaktadır (Resmi Gazete, 4688/22460). Bunların arasında kamu sektöründe görev yapan öğretmenlerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulan, eğitim, öğretim ve bilimsel hizmetler alanında faaliyet gösteren eğitim birlikleri ve eğitim-öğretim faaliyetlerine katılan sivil toplum kuruluşları yer almaktadır.

Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre eğitim şu şekilde tanımlanmaktadır: Ülke için eğitim, öğretim ve buna bağlı idari görevleri yürüten özel bir meslek olmasına rağmen son yıllarda prestiji erozyona uğramış, öğretmenlerin özlük hakları da kaybedilmiştir (Resmi Gazete, 1739/14574). Ülkemizde sendikaların, bazen öğretmenlerin kendilerinin, bazen de toplumun olumsuz düşünmesi nedeniyle tam sendikalaşmadan bahsetmek mümkün değildir (Gökçe, 2009: 2). Ancak bu durumun örgüt üzerinde sendika üyeliğinin azalması, çalışanların sendikal hareketten uzaklaşması, sendikanın yer altı örgütü olarak görülmesi gibi olumsuz etkileri oldu (Lordoğlu, 2004: 81).

Eğitim sendikaları, düzenleme, kural ve faaliyetleriyle sendika üyelerinin ve öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesi, mesleki itibarın artırılması ve yaşamın daha insani hale getirilmesi için çaba gösterse de; Hedef kitlenin yani öğretmenin dikkatini çekmeye değmez.

Sendikaların yetersiz etkinlik yapması, yalnızca üyelere yönelik etkinlikler yapılması, öğretmenlerin beklediği etkinliklerin yapılmaması gibi nedenler sendikaların okul yaşamındaki etkinliğini azaltmıştır (Çınar, 2008; Gökçe, 2009).

Sendikaların siyasi olarak tarafsız kalmamış olmasından dolayı eğitimciler, gruplaşmalara neden olma, okul yönetimince mobbinge uğrama, okul yöneticilerinden farklı bir sendika üye olması nedeniyle haksızlığa uğrama kaygıları nedeniyle sendika üyeliğinden uzak durmuşlardır. Ayrıca eğitim alanında 38 farklı sendikanın olması eğitimcilerin bir bütün olarak haklarını aramanın ve yeni kazanımlar elde etmenin önünde engel teşkil etmiştir. Çünkü sendikalar arasında bile haklar ve kazanımlar konusunda bir uzlaşma sağlamak çok zor bir hale gelmiştir.

7 Temmuz 2011 tarih ve 27987 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Birliği Kanunu kapsamında memur sendikaları ve federasyonlarının 2017 yılı üyelik istatistiklerine ilişkin Tebliğ'e göre, ülkede Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda fiili olarak görev yapan 1.115.703 işgörenen 774.221'i bir sendikaya üyedir. Bu oran da eğitim alanında çalışan işgörenlerden yaklaşık %69'unun sendikali olduğunu gösteriyor.

Nicel olarak büyük miktarda çalışanı olan bir hizmet kolunda örgütlenmenin düşük denebilecek düzeylerde olması çalışmamızın temellerinden birini oluşturuyor. Araştırmamızda Eğitimcilerin bir sendikaya üye olma amaçları, beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyi konu olarak seçilmiştir.

Araştırma ile sadece amaç, beklenti ve bu beklentilerin karşılanma düzeyini değil; çıkması muhtemel olumsuz sonuçlar ile sendika üyesi olmayan yaklaşık % 31' lik kesimin neden herhangi bir sendikaya üye olmadığı ile ilgili bir öngörüye de sahip olacağız.

Türkiye'de Eğitim Sendikacılığı

Ülkemizde öğretmenleri örgütlenme mücadelesi Osmanlı'nın son döneminde sendikalar aracılığıyla başlamıştır. 1876 tarihli Kanun-i Esasi'nin bazı maddelerinin değiştirilmesiyle doğmuştur.

1908 II. Dernek kurma özgürlüğü hakkı ilk kez meşrutiyet anayasasında tanındı (Gerboğa, 2006; Yıldırım, 2007). İlk öğretmen teşkilatı "Encümen-i Muallim", "öğretmenlerin ekonomik ve sosyal haklarını korumak ve çözüm geliştirmek" amacıyla Darülfunun (üniversite) ve Darülmallimin'de (erkek öğretmen yetiştirmek) kuruldu. Amaç çeşitli eğitimsel ve ulusal sorunlara çözüm bulmanın yanı sıra hükümet politikalarına da destek olmaktır" (Akyüz, 2007: 10).

Öğretmenler Birliği anlamına gelen bu örgütün ilk başkanı, birliğin ve Terakki Fırkası'nın önemli isimlerinden Emrullah Efendi'di. Çünkü Emrullah Efendi daha sonra Maarif Nazırı olarak görev yapmıştı; Bazı öğretmenler tarafından Bakanlığın bünyesinde faaliyet göstermekle suçlanmıştır (Gemici, 2008: 87).

İlk öğretmen teşkilatı olan Encümen-i Muallimin'in yöneticilerinin Maarif Vekâleti memurları olması üzerine, buna tepki olarak 1908 yılında İdadî (lise), Rüşdi (ortaokul) ve İptidai (ilkokul) öğretmenleri görevlendirildi. İstanbul'daki okul) okul) "öğretmenlerin haklarını korumak ve eğitimin halk arasında yaygınlaştırılmasını teşvik etmek" amacıyla bir kampanya düzenledi. Zeki Bey'in cemiyet başkanlığına atanmasını sağlamak amacıyla "Muhafaza-i Hukuk-ı Muallimîn Cemiyeti" adında ikinci bir teşkilat kuruldu (Akyüz, 2007; Kaynak, 1977).

Encümen-i Muallimîn idarecileri, öğretmen ayrılığına düşmemek için Cemiyet-i Muallimîn'e katılmayı uygun görmüşler ve 1908 yılı sonuna gelindiğinde Encümen-i Muallimîn ile Encümen-i Hukuk-i Muallimîn Cemiyeti birleşmişti. Cemiyet-i Muallimîn adıyla; Zeki Bey cumhurbaşkanı seçildi (Kaynak, 1977: 94). Zeki Bey, teşkilatın genel amacını şu şekilde özetlemektedir: "Meşrutiyet ve liberal döneme uygun olarak ülkede genel eğitimin yaygınlaştırılmasını sağlamak için çabalamak ve bu konuda Bakanlığı desteklemek. Cemiyet-i Muallimîn, 1909 yılından itibaren toplumun görüşlerini yaymayı ve her şeyden önce ilkökul öğretmenlerinin haklarını korumayı ve savunmayı amaçlayan Mir'at-i Maarif adlı iki haftada bir dergi çıkarmıştır (Akyüz, 2007: 14).

İstanbul'da asayiş sağlamak amacıyla 1909 yılında 'üçü Hareket Ordusu'nun şehre girmesi üzerine Zeki Bey tutuklandı ve Cemiyet-i Muallimîn feshedildi (Nurdoğan, 2007: 73). Dernek tarafından Millet Meclisi'ne gönderilen ve 15 Haziran 1910'da Memurin gazetesinde yayımlanan telgrafın, öğretmenler birliği mücadelesinin çok önemli bir örneği olduğu doğrulanırsa; Tanin gazetesinde yayımlanan yazıda, ilkökul öğretmenleri örgütü olduğunu iddia eden derneğin kongre topladığı ve bu tür kongrelerin Meşrutiyet döneminde ülkemiz için çok faydalı olduğuna dikkat çekildi. (Akyüz, 2007: 27).

Temmuz 1920'de Ankara'nın ilk öğretmen örgütü olarak "Muallimler ve Öğretmenler Cemiyeti" kuruldu. Kulüp başkanının TBMM'ye gönderdiği davet mecliste okundu ve kulübün kuruluşu memnuniyetle karşılandı. İlk Milli Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur, tüm eğitim kurumlarına genelge göndererek derneğe destek verdi (Akyüz, 1978; Altunya, 1998). Bu derneğin Anadolu'nun farklı yerlerinde şubeleri açıldı. Öğretmen ve öğretmen derneği giderek gelişip güçlendikçe, 7 Mayıs 1921'de Türkiye Öğretmen ve Öğretmen Dernekleri Federasyonu adı altında bir üst birlik haline geldi (Akyüz, 1978; Altunya, 1998).

Türkiye Öğretmenler ve Öğretmenler Dernekleri Federasyonu, Türkiye'de öğretmen hareketinin ilk merkezi örgütü olarak kabul edilmektedir. Bu merkez teşkilat, "öğretmenlik mesleğini korumak, öğretmenlerin sosyal durumlarını iyileştirmek ve bu amaca ulaşmak için" Kurtuluş Savaşı sırasında ortaya çıkan öğretmen derneklerini tek bir çatı altında tutum ve eylem birliği ile birleştirmeye çalışmaktadır. . Bu amaçla kurulmuştur (Gül, 2007; Kaynak, 1977). Ankara'daki bu merkezi örgütlenmeye karşılık olarak İstanbul'daki Mekatib-i

İptidaiye Öğretmenler Birliği ve Öğretmenler Derneği feshedilmiş ve bu birliğe katılmıştır (Akyüz, 1978: 247).

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma tasarımı, araştırma ekibi, veri toplama araçları ve veri analizi sunulmaktadır. veri toplama, veri analizinde kullanılan teknikler ve araştırmada izlenecek süreç verilmektedir.

Araştırma Deseni

Araştırmanın hazırlanmasında fenomenolojik (olgubilim) model kullanılmıştır. Fenomenolojik modeller, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Fenomenolojik araştırmalarda en önemli veri toplama aracı görüşmedir. Fenomenolojik araştırmalarda görüşmeler genellikle uzundur. Deneyimleri derinlemesine ortaya çıkarmak ve açıklamak için araştırmacının görüşme yapılan kişi veya görüşme yapılan kişilerle yoğun bir etkileşim içinde olması gerekir. Bazı fenomenolojik çalışmalar birden fazla görüşmeyi gerektirir. Bu tür görüşmelerde, araştırmacının ulaştığı açıklamaları ve anlamları görüşülen kişiye teyit ettirme olanağına sahip olması, araştırma çalışmasının geçerliliğini ve güvenilirliğini artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel bir durum çalışması olarak tasarlanmış ve uygulanmıştır. Bu çalışmada mevcut durumu anlamak ve açıklamak amacıyla ayrıntılı ve derinlemesine veri toplamak ve katılımcıların kişisel gözlemlerini, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan keşfetmek için nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Nitel araştırma, belirli bir felsefi yönelim ve yaklaşımı içeren araştırmadır.

Kaynakların uygunluğuna ve araştırmada toplanacak verilerin özelliklerine göre görüşmeler yapılmakta; Yapılandırılmış görüşmeler, yapılandırılmı görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşmeler, etnografik görüşmeler ve odak görüşmeler olarak sınıflandırılırlar (Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışmanın materyalini toplamak amacıyla görüşme türlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacılar görüşme sorularını önceden hazırlamış olsalar bile görüşme ilerledikçe yeniden düşünceleri ve yeni sorular sormaları gerekebilir.. Bu nedenle araştırmacı, görüşme sırasında katılımcılara soruların yeniden düzenlenebileceği ve tartışılabileceği kısmi bir esneklik sunar (Ekiz, 2003; Karasar, 2009). Anket sırasında görüşmeci "durum nedir?" diye sordu. Sorusuna yanıt aramıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu her katılımcıya araştırmanın amacı ve içeriği kısaca anlatıldıktan sonra dağıtılmış ve formlar toplanmıştır. Duruma ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla sorular esnek/açık cümleler kullanılarak formüle edilmiş (Merriam, 2013) ve katılımcıların sıkılmaması için sorular beş ile sınırlandırılmıştır. Belirlenen araştırma sorularına cevap bulmak için görüşme tekniklerinin en uygun veri toplama tekniği olduğu belirlenmiştir (Briggs 1986; aktaran. Yıldırım ve Şimşek 2011).

Görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

- ✓ Sendikaya üye olmanızın en önemli sebebi nedir?
- ✓ Sendikaya üye olurken beklentileriniz nelerdi?
- ✓ Sendikanızın faaliyetleri beklentilerinizi ne düzeyde karşılayabildi?
- ✓ Herhangi bir sorunuzda sendikanızdan yardım talebiniz oldu mu? Olduysa talebinizin karşılanma düzeyi sizi ne kadar memnun etti?
- ✓ Sizce sendikanız hangi tür faaliyetlerle üyelerine daha fazla katkıda bulunabilir?

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır'da faaliyet gösteren ilk ve orta dereceli okullarla ilişkisi olan 100 okul paydaşı (13 yönetici ve 87 öğretmen) oluşturmaktadır. Bu çalışanlar çeşitli okul ve sendikalara üye olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Katılımcıların mesleki kıdem ortalaması 14,62 yıl olarak, sendikaya üyelik süresi ortalaması da 9,55 yıl olarak bulunmuştur.

Tablo 1 : Katılımcıların Demografik Özellikleri

Okul Türüne	Göre Dağılım	f	%
Okul Türü	İlkokul	18	18,00
	Ortaokul	32	32,00
	Lise	50	50,00
	Toplam	100	100,00

Tablo 2 : Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyete	Göre Dağılım	f	%
Cinsiyet	Kadın	25	25,00
	Erkek	75	75,00
	Toplam	100	100,00

Tablo 3: Katılımcıların Branşı

Branşa	Göre Dağılım	f	%
Branş	Sınıf Öğrt.	18	18,00
	Edebiyat	11	11,00
	Din Kültürü	6	6,00
	Elektrik	6	6,00
	Matematik	6	6,00
	Sosyal	6	6,00
	Tarih	6	6,00
	Türkçe	6	6,00
	Coğrafya	5	5,00
	İngilizce	5	5,00
	Diğer Branşlar	25	25,00
	Toplam	100	100,00

Tablo 4: Katılımcıların Dağılımı

Görev Türüne	Göre Dağılım	f	%
Görev Türü	Öğretmen	87	87,00
	Yönetici	13	13,00
	Toplam	100	100,00

Tablo 5: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaşa	Göre Dağılım	f	%
Yaş	20-30 yaş	9	9,00
	31-40 yaş	56	56,00
	41-50 yaş	30	30,00
	51+ yaş	5	5,00
	Toplam	100	100,00

Tablo 6: Katılımcıların Üye Olma Şekli

Üye Olma Şekline	Göre Dağılım	f	%
Üye Olma Şekli	Kendi İsteğimle	73	73,00
	Arkadaşımın Yönlendirmesi ile	26	26,00
	Okul Yöneticimin Yönlendirmesi ile	1	1,00
	Toplam	100	100,00

Verilerin Analizi

Veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve QSR NVivo 10 yazılım kodları kullanılarak analiz edilmiştir. Görüşme formunda görüşülen yüz katılımcının her birine mesleki statülerine karşılık gelen semboller verildi. Örneğin erkek yönetici için 1. EY1, kadın öğretmen için 2. KÖ2, 3. Kadın yönetici KY3, 4. erkek öğretmen EÖ4 için sembolizasyonlar yapıldı ve onlardan alınan bilgiler Excel'e kaydedildi. Araştırmada birbirine yakın ve aynı anlama gelen sorular belirli kodlar altında gruplandırılmış, konuyla ilgisi olmayan sorular değerlendirmeye alınmamıştır.

BULGULAR

Soru 1) Sendikaya üye olmanızın en önemli sebebi nedir?

Tablo 7: Katılımcıların Üye Olma Sebebi

Üye Olma Sebebine	Göre Dağılım	f	%
Üye Olma Sebebi	Özlük Hakları	41	41,00
	Örgütlülük	22	22,00
	Fayda	13	13,00
	Aidiyet	12	12,00
	Rica	5	5,00
	Sebepsiz	4	4,00
	Zorunluluk	3	3,00
	Toplam	100	100,00

Katılımcıların neden sendikaya üye olma ihtiyacı duyduklarını öğrenmek için sendikaya üye olmalarının en önemli nedeni soruldu. Elde edilen sonuçlar, bireyin temel amacının kişilik haklarını korumak, geliştirmek ve genişletmek olduğunu göstermektedir. Bu da insanların önce kendilerini koruması gerektiğini gösteriyor.

Sadece örgütlü olmak için sendika üyesi olduğunu ifade eden yüzde 22 lik kesim ile bulunduğu sendikaya ait olduğunu hissettiği için sendika üyesi olduğunu söyleyen yüzde 12 kesimin üyelik olayına daha nesnel bir bakış açısıyla yaklaştığını söylemek mümkündür. Burada dikkat çeken bir sonuç ise yüzde 13 lük kesimin kendisine ve/veya okuluna çıkar ve menfaat sağlamak amacıyla sendikaya üye olduğunu söylemesidir. Bu sendikaların varoluş amaçlarının da ötesinde bir güç aracı olarak görüldüğünü veya bu şekilde kullanıldığını göstermektedir.

Soru 2) Sendikaya üye olurken beklentileriniz nelerdir?

Tablo 8: Katılımcıların Beklentileri

Beklentilere	Göre Dağılım	f	%
Beklenti	Haklarının Korunması	52	52,00
	Beklentim Yok	17	17,00
	Yenilikçilik	11	11,00
	Sorunların Çözümü	6	6,00
	Dayanışma	6	6,00
	İlgi-Alaka	5	5,00
	Şahsi Menfaat	3	3,00
	Toplam	100	100,00

Katılımcılara ittifaka katıldıklarında beklentilerinin neler olduğu soruldu. Araştırılan sonuçlarda kişilik haklarının korunması en sık dile getirilen beklenti olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk soruda yüzde 22 olan örgüte karşı kabul edebileceğimiz dayanışma burada yüzde 6. Buradan hareketle örgütlenmenin temel amacının hakları korumak olduğu söylenebilir. Üç kavram dikkat çekiyor. Bunlardan ilk ikisi yenilikçilik ve sorun çözmedir, yani üyeler artık sendikanın normalleşen yönlerin dışında farklı ve daha etkin yeni roller üstlenmesini, çeşitli başarılarında daha aktif olmasını istiyor. Araştırma sonuçlarında en çok dikkatimizi çeken bir diğer kavram ilgi/önem kavramıdır. Artık üyelerin derneğin sadece resmi olarak değil gerçek hayatta da var olduğunu göstermesi ve üyeleriyle tanışması, tanışıp onları dinlemesi gerektiği söylenebilir.

Soru 3) Sendikanızın faaliyetleri beklentilerinizi ne düzeyde karşılayabildi?

Tablo 9: Katılımcıların Beklentilerinin Karşılanması

Beklentilerin Karşılanma	Düzeyine Göre Dağılım	f	%
Beklentilerin Karşılanması	Hiç	36	36,00
	Kısmen	24	24,00
	Çoğunlukla	19	19,00
	Çok Az	13	13,00
	Tamamen	7	7,00
	Fikrim Yok	1	1,00
	Toplam	100	100,00

Katılımcılara sendikaya üye olduklarında beklentilerinin ne kadar karşılandığı sorulduğunda yüzde 49'u ya hiç karşılamadıklarını ya da çok az karşıladıklarını söyledi. Üyelerin yarısı hayal kırıklığına uğrarsa, bu sadece üyeler arasında hayal kırıklığı yaratmakla kalmaz, aynı zamanda sendikanın varlığını da sorgular. Bu gruba beklentileri kısmen karşılananları da eklersek bu oran yüzde 73 gibi ciddi bir rakama çıkıyor ki bu da sendikaların ciddi bir özleştirme yapmasını gerektiriyor. Çünkü sendika gibi örgütlü yapılar üyeleriyle, örgüt üyeleriyle vardır ve varlığını sürdürebilmektedir. Üyeler sadece sayılardan ibaret değildir. Birey olarak görülmek ve fark edilmek isterler.

Soru 4) Herhangi bir sorunuzda sendikanızdan yardım talebiniz oldu mu? Olduysa talebinizin karşılanma düzeyi sizi ne kadar memnun etti?

Tablo 10: Katılımcıların Talep Karşılama Düzeyi

Talepler ve Taleplerin Karşılama	Düzeyine Göre Dağılım	f	%
Talepler ve Taleplerin Karşılama Düzeyi	Olmadı	57	57,00
	Oldu. Memnun Kalmadım	18	18,00
	Oldu. Biraz Memnunuz	16	16,00
	Oldu. Memnun Kaldım	9	9,00
	Toplam	100	100,00

Katılımcılara üye oldukları sendikalarından talepleri olup olmadığı, varsa bu talebin yerine getirilmesinden üyenin ne kadar memnun olduğu soruldu.. Katılımcıların yüzde 57 sinin sendikalarından hiçbir talepleri olmadığını görüyoruz. Olanlar arasından ise memnuniyet 25/43 yani yaklaşık yüzde 59 olarak karşımıza çıkıyor. Bu her ne kadar yeterli bir oran gibi görünse de sendikadan yardım talep edenlerin yüzde 41 inin verilen hizmetten memnun olmaması üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Soru 5) Sizce sendikanız hangi tür faaliyetlerle üyelerine daha fazla katkıda bulunabilir?

Tablo 11: Sendikanın Katkısını Artırma Önerisi

Sendikanın Katkısını Artırma	Önerilerine Göre Dağılım	F	%
Sendikanın Üyelerine Katkısını Artırma Önerisi	Etkinlikler-Faaliyetler-İlgi-İletişim	31	31,00
	Hakların Korunması ve İyileştirilmesi	29	29,00
	Kurs-Seminer-Eğitim	17	17,00
	Fikrim Yok	7	7,00
	Sorunların Çözümü	6	6,00
	Bulunamaz	5	5,00
	Yeterli Düzeyde Katkı Var	4	4,00
	Toplam	100	100,00

Son olarak katılımcılara hangi eylemin derneğin üyelerine katkısını artıracığı soruldu. Katılımcıların toplam yüzde 48'i eğitimin gelişmesi ve işleyişine katılıyor. Bu bize sendikalı eğitimcilerin temel beklentilerini gösteriyor. Yaklaşık üçte biri sendikal hakların iyileştirilmesini ve yeni haklar kazanılmasını destekledi. Bu sendikal haklar arasında kanuni haklar, mali haklar ve özlük hakları önceliklidir.

Burada dikkat çeken en önemli nokta ise yeterli düzeyde katkı var diyenlerin oranının sadece yüzde 4 te kalmış olmasıdır. Bu bize katılımcıların yaklaşık yüzde 90'ının sendikalarının faaliyet/etkinlik konularında eksik olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Eğitimcilerin sendika üyeliğinin amacı konusunda bu çalışmada ulaştığımız ilk ve en önemli sonuç, sendikaların beklentileri karşılamadığı, resmi üyeye sahip olduğu ancak sadece sayı olarak önemli olduğu ve mesleki eğitimi yerine getirmeye yetmediğidir.

Üyelerinin ihtiyaçlarına göre, katılımcılardan aldığımız bir diğer sonuç ise modellerin özellikle etkinlik, etkinlik, kurs ve seminerler için yetersiz olduğu yönünde. Üyelerin neredeyse yarısının bu yönde bir isteği ve/veya önerisi olmasına rağmen bu konuda yapılan araştırmalar halen yetersizdir. Birliğin örgütlenme, dayanışma ve birlik aracı olduğu konusunda hemfikir olursak, üyelerin ilgileri, kaygıları ve iletişim ihtiyaçları küçümsenmeyecek kadar önemlidir.

Birlik üyelerinin beklentisi, sadece bireysel değil, eğitimsel ve toplumsal konularda da yenilikçi araştırma ve çalışmalar yapılması ve elde edilen sonuçların üyelerinin yararına uygulanmasıdır. Sendikaların sadece ismen değil, harekete geçmesi gerektiğine açıkça inanan üyelerin mesleki, mali ve hukuki sorunların çözümünde daha aktif rol alması gerekiyor. Beklentilerinin karşılandığı, taleplerinin karşılandığı ve sendikanın yeterli katkı sağladığına inanan azınlıktaki bir katılımcı, sendikanın üyelerinin çıkarları doğrultusunda daha etkin çalışmasını talep ediyor.

KAYNAKÇA

ACUNER, A.M. (1994). Öğretmen Örgütlenmesine İlişkin Model Önerisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKBULUT, U. (2011). "Sanayi Devrimleri Dünyanın Gidişatını Değiştirdi", <http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2009/11/sanay%20devr%20m%20-%20d%3f9cnyanın-g%20d%20c%59e%20n%20-%20de%209e%20c%59et%20rd%20-haz%20oran-2011.pdf>

AKSU, A. (1998). Öğretmenlerin sendikalaşma engelleri. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (7), 24-30.

- AKYÜZ, Y. (1978). Türkiye'deki Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940, Ankara: Doğan Basımevi.
- AKYÜZ, Y. (2007). Doğunun yüzüncü yılında Türkiye'de öğretmen örgütlenmesinin ilk on yılına bakışlar (1908 - 1918). Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 22
- ALİCAN, A (2007). *Kamu Memur Sendikalarında Çalışan Yönetici Kadınlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- ALTUNYA, N. (1998) Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-2008), Ankara: Ürün Yayınları.
- BAL, Mine (2007). *Türkiye'nin AB Üyelik Sürecinde Sendikaların İzledikleri Politikalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BİBİLİK, Erkan. (2008). *Memur Sendikacılığı ve Toplu Görüşme Hakkı*, Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- ÇEVİKBAŞ ,R. (2010). *Memurlarda Sendikal Haklar Sorunu*, TİSK Akademi Dergisi, Sayı 1
- ÇINAR, G. (2008). *İlköğretim Okullarında Sendikalaşma Faaliyetlerinin Öğretmenler ve Yöneticiler Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÇİFTÇİ Birgül, vd., [Ed: Uğur Dolgun], (2007). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Bursa: Ekin Kitabevi, Baran Matbaacılık.
- DEMİR, Ş. (2009). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sendikal Bağlılıklarının Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DEMİRYÜREK, E. (2008). *Eğitim İş Kolunda Faaliyet Gösteren Kamu Sendikalarına Üye Öğretmenlerin Eğitim Sürecinde Kazandırılması Gerekli Gördükleri Değerlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi.
- EKİZ, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- EREN, H.(2002). 'Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun Öngördüğü Memur Sendikacılığı', Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 6
- ERKİLİÇ, T. A. (2007). "İnsan Kaynakları ve Eğitim Programının Yönetimiyle İlgili Etmenlerin Ortaöğretimde Çalışanların Sendikal Örgütlenmelerine Etkileri", Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 7, S: 17,
- ERSİNADIM, H. (2001). *Globalleşme Sürecinde Türkiye'de İşçi Sendikalarının Sosyal Faaliyetleri*. Ankara: Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası Yayınları.
- GEMİCİ, Y. (2008). *Eğitimde Sendika-Yönetim İlişkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- GERBOĞA, Dünder (2006). *Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış 114 Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- GİRGİN, A.İ. (2011). 'Sendika Kurma Hakkı', Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- GÖKÇE, E. S. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- GÜL, M. H. (2007). *Eğitim Çalışanlarının Eğitim Sendikalarına Bakışı, Beklentileri ve Sendikaların Eğitim Çalışanlarına Yönelik Faaliyetleri ve Beklentileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GÜLMEZ, Mesut.(1995). *Meclislerde İşçi Sorunu ve Sendikal Haklar*, Öteki Yayınevi, Ankara
- GÜVENÇ, S. (2008). *Türkiye'de öğretmen sendikacılığı ve İlk-Sen. Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(22)

<http://sendika63.org>

<http://tdk.gov.tr>

<https://www.eforosgb.com/sendikalar-hukuku/>

- İŞİK, R. (1962). *Sendika hakkının tanınması ve kanuni sınırları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- İŞIKLI, A. (02-06 Şubat 1977). *Dünya Öğretmen Örgütlenmesinin Tarihçesi*. Demokratik Eğitim Kurultayı Bildiri Kitabı. Eğitim Sen Yayınları.
- İŞIKLI, Alpaslan (1990). *Sendikacılık ve Siyaset*, 4. Basım, İmge Kitabevi, Ankara.
- İREN, G. (2009). *KKTC’de Öğretmen Sendikalarının Eğitim Alanına Etkilerinin Öğretmen Ve Sendika Yöneticilerinin Görüşleri Yoluyla Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KOÇ, Y. (1992), *Türkiye İşçi Sınıfı Tarihinde Yapraklar*, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- KOÇ, Yıldırım (1997). *Sendikalar, Siyaset, Siyasal Parti*, Yol-İş Yayını, Ankara
- KOÇ, Yıldırım, (2003). *Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi*, İstanbul.
- KOTA, F. (1977). *Dünya Sendikal Hareketinde İki Karşıt Çizgi*. İstanbul: Günce Yayınları.
- KÜÇÜKKALAY, M. (1997). *Endüstri Devrimi Ve Ekonomik Krizlerin Sonucu*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2.
- LORDOĞLU, Kuvvet (2004). “*Türkiye’de Mevcut Bazı Sendikaların Liderlik ve Yönetim Anlayışları ve Bazı Sendikal Sorunlardan Örnekler*”, Çalışma ve Toplum, 2004
- MAHİROĞULLARI, A. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Sendikacılık*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- MERRİAM SB. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S Turan Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- NURDOĞAN, Arzu M, (2007). “*Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallimler Cemiyetleri (1908-1914)*”, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Güz, sayı.27.
- ÖCAL, L. (1998). *Türkiye’de memur sendikacılığı: öğretmen sendikacılığı örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZERKMEN, Necmettin, (2003). “*Geçmişten Günümüze Türkiye’de Anayasa ve Yasalarda Sendikal Hakların Düzenlenmesi ve Getirilen Kısıtlamalar*”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 43(1), Ankara.
- SARPKAYA, R. (2005). *Öğretmenlerin sendikalara üye olma durumlarını etkileyen etmenlerin profili*. Mülkiye Dergisi
- SERİNOĞLU, R. (2004). “*Eğitim hizmet kolundaki sendikaların eğitim amaçları ve amaçladıkları insan modelleri*” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde:NiğdeÜniversitesi.
- ŞAYLAN, G. (1970). *Memur sendikaları üzerine bazı notlar*. Ankara: TODAİE.
- TOKOL, A. (1984). *İngiltere’de Sendikacılık ve Toplu Pazarlık Sistemi*, U.Ü.İ.İ.B.F., Dergisi, Cilt 5, Sayı 1
- TOKOL A. (1994). *Türkiye’de Sendikal Hareket*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- TURAN, Kamil,(1999). “*Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Görevlileri Sendikalarının Hukuki Gelişmeleri*”, Ankara.
- ULUTAŞ, A. ve Sönmez, İ. (2011). *Eğitimci Kadınların Sendikal Örgütlenme Eğilimleri ve Sendikal Sürece Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme: (Eskişehir Örneği)*. TÜBİTAK.
- UÇKAN, Banu, KAĞNICIOĞLU, Deniz & ÇELİK, Aziz, “*Sendikalar*”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2.Baskı, Eskişehir, (2013).
- UÇKAN, Banu & KAĞNICIOĞLU, Deniz, “*Endüstri İlişkileri*”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, (2004).
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK H.(2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILDIRIM, İ. S. (2007). *Türkiye’de sendikalaşma sürecinde öğretmen sendikaları ve siyasetle ilişkisi: Adapazarı örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

YORGUN, Sayım (2005). “*Küreselleşme Sürecinde Türk Sendikacılığında Yeni Yönelişler Ve Alternatif Öneriler*” Çalışma ve Toplum 2005/3.

YORGUN, Sayım (2007.) *Dirilişin Eşiğinde Sendikalar Yeni Eğilimler Yeni Stratejiler*. Ankara: Ekin.